

Skoler eller Akademier, hvor denne Hof- og Adelsdannelse blev gjort til Maal, og som blomstrede længere eller kortere Tid, men i det hele fik stor Betydning som Planteskoler for den Retning, der i Ludvig XIV's Tidsalder beherskede Europa, medens den egentlige Humanisme helt gik i Kirkens Tjeneste.

Den mest iøjnefaldende Side af denne Hofdannelse var nu rigtig nok de ridderlige Idrætter, der var en Slags Arv fra Middelalderen, men dernæst ogsaa Beherskelsen af de fremmede Sprog, som var en nødvendig Betingelse for Adelsmandens Tjeneste i Diplomati. Ved Siden heraf maatte Undervisningen dog ogsaa omfatte de andre nødvendige Fag, Menneskehedens Historie og Naturforskningen, som Humanisterne havde indført, og ikke mindre den klassiske Latin, uden hvilken ingen Dannelse var mulig, og i Forbindelse hermed stod den nye Retslære, den naturlige Ret, der ligeledes var en Arv fra Oldtiden, og som nu blev Udgangspunktet for alle almene retslige og moralske Diskussioner. Karakteristisk nok viste det sig snart i Praxis, at man ved de lutherske Akademier ikke kunde lade være at give de unge Adelsmænd en god Portion Theologi, som vel nok kun de færreste har haft nogen synderlig Sans for; men Græsk og Hebraisk som var Præsteskolens Fag, skulde naturligvis i Almindelighed ikke læses.

De levende Sprog, som de unge Adelsmænd skulde lære at beherske, var italiensk, fransk og spansk; medens de stadige Rejser til Humanismens Fædreland forlængst havde givet det italienske Sprog en fast Plads indenfor Rammen af, hvad der hørte til højere Dannelse, var spansk i 16. Aarhundredes Slutning som Følge af Spaniens Stormagtsstilling en Tid bleven Organ for diplomatisk Samkvem, men begyndte fra nu af at blive trængt tilbage af fransk. Sprogmeisteren i de romanske Sprog var i hele det soranske Akademis Levetid Franskmanden Daniel Matras, der udgav nogle Ord-bøger og Grammatiker til Brug for sine Disciple, Bøger der naturligvis ikke hvilede paa noget videnskabeligt Studium af Sprogene, men vel var ganske praktiske efter deres Formaale, at tjene til Støtte for Undervisningen, der utvivlsomt ogsaa har haft en rent praktisk Karakter og blot har tilsigtet at give de unge Junkere en vis Færdighed i lettere Konversation.¹ I Akademiets sidste Tid fik Spanien Carlos Rodriguez Løfte paa at blive Sprogmeister efter Matras, og han udgav en lille Lærebog i Spansk, der i sin Ubetydelighed er ganske fornuftigt sammenstillet, men hvis Dedikation til de kongelige Herskaber er affattet i et ligesaa svulstigt og krybende

maal; han blev efter Akademiets Ophør Professor ved Universitetet i København.²

Nærmest Tilknytning til Undervisningens praktiske Formaal havde Professoren i Mathematik, hvortil hørte Fortification eller Ingeniørfag, der efter de almindelige europæiske Forbilleder ansaas for at høre med til en Adelsmands Dannelse, da Ledelsen i Krig ogsaa kunde blive hans Opgave. Professoratet i Mathematik blev ved Holger Rosenkrantz' Foranstaltning besat med Tyskeren Johannes Lauremberg, der hidtil havde været Professor i Poesi i Rostock; han var en alsidig begavet Mand med meget omfattende Studier og skønt ikke egentlig Mathematiker kom han dog til at virke fornyende i Studiet og Undervisningen i Faget herhjemme ved den anselige Række af Lærebøger, som han udgav og som stod i nær Forbindelse med hans Virksomhed i Sorø.³ Opgaven som stillede ham var ikke let; ikke blot klager han bittert over den adelige Ungdoms Mangel paa Interesse for Studier i det hele, men oftere fremhæver han, at der hersker en ganske taabelig Ringeagt for mathematisk Viden, som af de fleste anses for blot at være almindelig Regnefærdighed, som kun Kræmmere har Brug for, medens den i Virkeligheden ikke blot er af stor praktisk Nytte for alle, men ogsaa maa siges at være et nødvendigt Led i almindelig Dannelse.⁴ Laurembergs Arithmetik og Algebra, der tryktes i Sorø 1643, siges udtrykkelig at være fremgaaet af hans Forelæsninger ved Akademiet; han søger her, som han selv siger i Forordet, at finde den rette Middelvej mellem de to Fremgangsmaader, der sædvanlig har været anvendt ved Fremstillingen af Faget, de theoretiske Spekulationer og den rent praktiske Anvisning til Regnekunst.⁵ Tilknytning til Undervisningen har sikkert ogsaa Forfatterens lette Smaabøger, hvor der ikke er tilstræbt nogen systematisk Fremstilling, idet de nærmest maa karakteriseres som Samlinger af Opgaver, der — iøvrigt efter fremmede Forbilleder — har Form af Talgaader, der ofte ganske sindrigt udledes af klassiske Citater eller Epigrammer.⁶ Laurembergs Logarithmetabel er tilegnet en Kreds af hans adelige soranske Disciple, og endelig angiver hans astronomiske Elementarbog i selve Titlen, at den er bestemt til Brug i den kongelige Skole i Sorø. Egentlig Undervisning i Fortification har Lauremberg næppe været i Stand til at give, men det staar dog i nær Forbindelse med denne Disciplin, naar han holdt Forelæsninger og Demonstrationer over Landmaaling, hvorom han ogsaa udgav et Skrift, og paa dette Omraade ligger iøvrigt hans væ-